СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 51. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го БЕРЕЗНЯ 1950. — No. 51. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 4, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 5-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ЮНІЯ ЗВІЛЬНЕНА ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ ЗА НЕПОСЛУХ ШАХТЯРІВ

Вашингтон, 2 березня. — Федеральний суддя Ричмонд Б. Кіч, який проводив розправі проти майнерської юнії, обвинуваченої урядом в непослусі судові за те, що члени юнії не повернулися до праці після судової заборони страйку видав присуд, яким звільняє юнію від відповідальности і від кари за непослух. Суддя вияснив, що уряд не дав належних доказів, наче б юнія видала тільки удаваний наказ майнерам повертатися до праці, а на підставі самих підозрінь не можна засудити обвинувачених.

Шахти можуть бути перебрані під адміністрацію уряду.

Проти такого рішення суду прокуратор заповів відклик, одначе в міжчасі появилися вісті, що президент готовий перебрати шахти під контролю уряду, щоб спонукати вуглекопів до праці, бо проти уряду страйк заборонений. Підчас пресової конференції президент Труман дав до пізнання, що наказ для перебрання шахт вже підготовляється.

Незалежно від наміру президента сенатор Вейн Л. Морс зголосив бил у сенаті для передачі майн федеральному урядові на 60 днів, щоб у тому часі можна було наладнати спір за новий контракт між майнерською юнією й власниками шахт.

Переговори між обома групами ведуться дальше. Провідний беспубліканець, сен. Роберт А. Тефт, закинув департаментові справедливости недостачу дбайливости при осуджуванні майнерської справи в суді і зажадав прослідження цієї справи сенатом.

ПОКІНЧЕНО ДОКАЗОВУ ЧАСТИНУ ПРОТИ ШПИГІВ У СУДІ.

Ню Йорк. — судова розправа проти Джудит Коплон і Валентина Губічева вже на викінчені, бо прокуратор вичерпав уже лісту свідків і документів, на яких опер свої докази. Оборона обвинувачених поставила тільки чотирьох свідків. Суддя Сильвестер Райен, який проводить розправі, заповів, що в понеділок обі сторони виголосять свої кінцеві виводи, після чого справа опиниться в руках судейської лави до вирішення. Присуду надіються у вівторок.

КОМАНДАНТИ ВИБИРАЮТЬСЯ НА МАНЕВРИ.

Норфолк, Вест Вирджінія.— Адмірал Вилїем М. Фектелер, начальний командант Атлантійської фльоти, виїхав своїм прапорним кораблем „Дженерал Г. В. Бутнер" на маневри, що відбудуться на Карібському морю під назвою „Операції Портрекс" з ним їдуть інші команданти. Це будуть найбільші земно-водні маневри після війни. У них візьмуть участь коло 80,00 вояків різних родів зброї. Перед висадкою на острові Вієк, коло Порто Ріко, будуть вистріляні різні стрільна до цілей на побережжі. Підчас теперішніх маневрів не буде удаваного нападу атомовими бомбами, як це було минулих маневрів.

ОБОРОНА КРАЇНИ НА НАЙВИЩІЙ ТОЧЦІ, ТВЕРДИТЬ ТРУМАН.

Президент Труман заявив на пресовій конференції, що оборона Злучених Держав находиться на найвищій висоті за всі мирні часи. Він заперечив наче б то пороблені ощадности у військовому бюджеті мали понизити оборонну працю. Секретар оборони Луїс Джансон заповів, що кошти оборони на наступний рік обраховані на 13 біліонів долярів.

Міжтим команда повітряних сил повідомила Конґрес, що Росія вже незабаром буде готова до атомової атаки, бо вона має бомбардувальники, які можуть доїхати до Злучених Держав. Хоч американське оборонне устаткування є в доброму стані, та воно може погіршитися, якщо б не було відповідних фондів на його доповнення, сказав секретар повітряних сил Саймингтон.

ДОРАДЖУВАВ, ЯК ВИМИНАТИ ПЛАЧЕННЯ ПОДАТКІВ; ЗЛОВИВСЯ САМИЙ.

Ню Йорк. — Морис Купер Смит, який утримував бюро порад, як вимивати плачення податків при виповнюванні податкових звітів, не вмів дати собі ради самий, бо його приловили на опустві у неплаченні своїх власних податків у висоті $1,400. Після його арештування, його випустили на волю за запорукою. У році 1947 він мав $45,000 доходу, від якого мав заплатити податок $36,000.

ЗАСТАНОВИЛИ АКЦІЮ ЗА ЗМІНУ ВИБОРЧОЇ КОЛЕҐІЇ.

Ваншинґтон. — Палатна комісія правил, яка призначує, які законопроєкти мають прийти на чергу в Конґресі, вирішила не піддавати в повній палаті під наради билу про зміну виборчої колеґії. Законопроєкт має на меті зміну Конституції в цій точці, де сказано, що президента вибирає виборча колеґія, делегована стейтами. Коли б бил перейшов у Конґресі, він мав би ще бути переданий до голосування стейтовим леґіслатурам. Бил перейшов уже двома третинами голосів у сенаті і в комісії палати репрезентантів.

ГЕРІ БРИДЖЕС СКЛАВ НЕКОМУНІСТИЧНУ ПРИСЯГУ.

Вашинґтон.— Гері Бриджес, проти якого саме ведеться процес у Сан Франсиско, за те, що під присягою заперечив, наче б він був комуністом, коли вибирав громадянські папери, прислав до Краєвої Ради Робітничих Відносин заприсяжене зізнання, що він не є комуністом. Він є головою юнії докових робітників на Західнім побережжі, а на підставі закону урядники юнії мають щороку відновляти заяви, що вони не є комуністи.

ПЕРЕБРАННЯ ТЕЛЕФОНІВ ПІД КОНТРОЛЮ СТЕЙТУ

Трентон, Н. Дж. — Губернаторб стейту Алфред Дріскол перебрав під контролю стейту телефонічну сітку і так недопустив до телефонічного страйку. Це буде мати вплив на загальне положення телефонічних робітників, коли скінчиться теперішнє перемиря.

ТРУМАН ЗАЯВЛЯЄ, ЩО НЕ ПОЇДЕ ДО МОСКВИ, ЯК ДОВГО БУДЕ ПРЕЗИДЕНТОМ

Вашингтон, 2 березня. — Підчас пресової конференції президент Труман ще раз ствердив, що робитиме всі можливі старання для втримання миру, одначе не поїде до Москви для таких цілей. Коли його запитали, як довго така постанова буде тривати, він відповів, що так довго, як довго він є президентом. Зате Труман ще раз пригадав на свою давнішу заяву, що він готовий кожної хвилини прийняти маршала Сталіна у Вашинґтоні. Ці інформації подав президент при обговорюванні внутрішніх і міжнародних справ, одначе не при згадці про пропозицію сен. МекМагона, щоб перевести хрестоносний похід за мир і відбути наради Генеральної Асамблеї О.Д. в Москві.

ЗБІЛЬШЕНІ ВИДАТКИ НА „НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ВИПАДКИ" ЗАКОРДОНОМ

Непередбачені випадки закордоном можуть дати притоку до збільшення бюджетових видатків. Адміністрація звертається до Конгресу з домагання дати на наступний рік більше фондів, ніж передбачених $4,800,000,000. Відповідну записку в цій справі зголосив департамент стейту в сенатській комісії закордонних відносин.

РОСІЯ ДІСТАЛА ВОЄННІ ТАЙНИ В 1944 Р.

Доналд Т. Апел, слідчий агент для комісії неамериканських діянь у палаті, склав свідоцтво, що в 1944 р. підчас діяння Лендлізу (виміни позичок в матеріялах) Росія дістала військові американські промислові тайни, вислані їй в дипломатичних торбах. Ці торби були передані чотиром советським посередникам, яких Апел назвав по імени.

АМЕРИКАНСЬКА ПОЗИЧКА ПРИЧИНОЮ ПОЛІТИЧНОГО ВІДПРУЖЕННЯ В ЮГОСЛАВІЇ

Београд, 3 березня. Позичка 20,000,000 долярів, що її в останніх днях уділив американський Експортово - Імпортовий Банк югославському урядові, причинилася до великого політичного відпруження, що тут існувало вже від кількох тижнів. Югославські надії на перемогу в теперішній „холодній війні" з керованим Москвою Комінформом знову зросли та закріпилися.

ВЖЕ ЗГОЛОШЕНО 120 ДЕЛЕГАТІВ НА З'ЇЗД „САМОПОМОЧІ"

Ню Йорк, 3 березня. З Головної Управи Організації Українських Іміґрантів „Самопоміч" повідомили, що до участи в заповідженому на 4 і 5-го березня з'їзду цеї організації в Українському Народному Домі в Нюарку вже зголосилося 120 делегатів з Ню Йорку, Нюарку, Филаделфії, Питсбургу, Дітройту, Шікаго, Трентону, Елизабет, Джерзі Сіті, Когос і Йонкерс. Зголошення з інших міст ще надходять.

ГО УРЯДУ. ВІДСТАВКА ЙОРДАНСЬКО-

Амман, 3 березня. — Йорданський уряд, створений минулого травня, зголосив вчора свою відставку. Король Абдуллаг доручив дотеперішньому премієрові Абу Гуда створити новий уряд.

ПІДГОТОВКА УКРАЇНСЬКОЇ УЧАСТИ В „ДНІ ВІРНОСТИ"

Ню Йорк, 3. березня. — Дня 29-го квітня цього року, як і в попередніх, відбуватимуться в цій країні традиційні паради з нагоди „Дня Вірности". В Ню Йорку ця парада відбудеться по 5-тій Евеню і в ній візьмуть участь численні організації, між ними теж поодинокі місцеві етнічні групи. Уповноважений організацією української участи в цій параді, командант нюйорського посту Українських Американських Ветеранів Володимир Бакад, вже почав робити заходи, щоби цьогорічна українська участь в тому Дні випала якнайбільш величаво і манїфестаційно. В тій цілі він скликав на вівторок, 14-го березня, нараду представників всіх українських організацій митрополітальної округи: Ню Йорк, Ню Джерзі і Лонґ Айленд. Наради відбудуться в годині 8. ввечорі в приміщенні Pvt. Nicholas Minue Post при 80 Ст. Маркс Плейс в Ню Йорку. Минулого року, не зважаючи на тільки доривочну підготовку, в параді взяло участь около 5,000 українців. Цього року ця участь повинна бути значно більша.

УКРАЇНСЬКІ КОМПОЗИЦІЇ ЗАСЛУГОВУЮТЬ НА МІСЦЕ В СВІТОВІЙ МУЗИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

ТВЕРДЖЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ КРИТИКИ ПІСЛЯ ВИСТУПУ ПРОФ. САВИЦЬКОГО У ФИЛАДЕЛФІЇ

Филаделфія, 3 березня. Як уже свого часу повідомлено, новоприбулий з Европи відомий український піяніст, проф. Роман Савицький, дав минулої неділі свій перший концерт, здобуваючи ним дуже високе признання американської критики як для своєї мистецької гри, так і для українських фортепіянових композицій, що були включені в програму поруч світової слави інших. На цю тему Вилїем Е. Смит м.і. пише у місцевому „Ди Івнінґ Болетін" з 28-го лютого:

„...кілька точок українських композиторів надали вечорові окремого вирізнення та зробили подію незвичайно вартісною. Всі ці праці робили враження як такі, що заслуговують на місце в активній фортепіяновій літературі; вповні вартісні, як щодо своєї форми, так змісту і високо насолодні. Ясно, що Мр. Савицький був їх найбільш переконливим виконавцем, з його вродженим спорідненням для їх національного натхнення".

Про самого мистця рецензент вже напочатку стверджує, що він є „зрілим і досвідченим піяністом", приписуючи йому в дальшому всі найкращі прикмети інтерпретатора музичних творів. Проф. Савицький давав свій концерт під протекторатом одної з найкращих місцевих музичних шкіл, в якій він є учителем. Його успіх є без сумніву черговим великим досягненням української культури на цій вільній землі.

УКРАЇНСЬКІ ВЛАДИКИ - МУЧЕНИКИ НА ЮВІЛЕЙНИХ ПОШТОВИХ МАРКАХ

Рим, 3 березня. З нагоди Святого Року тут випущено окремі поштові марки з портретами чотирьох католицьких єпископів, що в обороні своєї Церкви впали жертвою комуністичних переслідувань. Крім кардинала Міндсенті і єпископа Степаніча на марках є портрети двох українських католицьких владик - мучеників: митрополит Андрій Шептицький та митрополит Йосип Сліпий.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПОЯВУ „КИТАЙСЬКОГО ТІТА"

Београд, 3 березня. Теоретики югославського незалежного комуністичного руху передбачують, що в комуністичному Китаю раніше або пізніше появиться місцевий „Тіто", як „історична конечність" самооборони китайського народу проти російського імперіялізму. До такого висновку вони приходять на підставі власної практики та докладних студій комуністично - революційного розвитку в Китаю.

КОНФЕРЕНЦІЯ ЧУЖОМОВНОЇ ПРЕСИ В СПРАВІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ СКИТАЛЬЦІВ

Ню Йорк, 2 березян. — При співучасти біля 70 представників газет, видаваних неаглійською мовою і представників дієцезальних переселенчих бюр відкрив о. Алойз Вісісла іменем Воєнної Допомогової Служби Краєвої Католицької Добродійної Конференції в год. 9 ранку в готелю МекАлпин першу конференцію чужомовної преси, підготовану ред. Володимиром Душником, який є головою новозаснованого Пресового Відділу цієї організації. Наради відбулися під проводом монс. Елварда Е. Сванстрома, директора для розселення нових іміґрантів нюйорської катол. дієцезії. Цілллю Конференції було зазнайомити представників українських, литовських, польських, німецьких, словацьких, словінських і інших газет, які досі підтримували переселенчу акцію, про стан, успіхи й недомагання в цій справі і прохати редакції газет продовжувати дальшу працю з огляду на недалеку зміну іміґраційного закону, який уможливить приїзд нових іміґрантів. Українську групу становили: о. д-р Василь Василик і д-р Л. Цегельський з Филаделфії; д-р С. Демидчук і д-р Богдан Карпевич з Ню

(Докінчення на стор. 4-тій).

ПОРУШНИКИ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ ПЕРЕД МІЖНАРОДНИМ ТРИБУНАЛОМ

Гаага, Голяндія, 3 березня. — Міжнародна Палата Справедливости розглядає тут передане їй Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй американське обвинувачення проти Мадярщини, Болгарії і Румунії за порушування ними людських прав, гарантованих їхніми мировими договорами. Совєтський Союз рівночасно обвинувачений в сприянню та наклонюванню до того злочину. Представники обвинувачених та їх совєтського протектора рішучо заперечували закидувані їм проступки, засланяючись в додатку своєю „суверенністю", яка мала б давати їм право поступати в своїх країнах так, як їм подобається. З тої причини вони відмовилися виступити перед судом. Америка зі свого боку обстоює, що від думки Міжнародного Трибуналу в цій справі може залежати дальша доля Об'єднаних Націй, чартер якої американський представник два дні тому назвав „конституцією міжнародної спільноти". З піддержкою американських обвинувачень і тверджень проти сателітів і Совєтів виступив вчора теж представник Британії, Дж. Дж. Фіцморіс. При цій нагоді він звернув увагу на дальше історичне значення позитивного вирішення розгляданої справи. Америка і Британія доказують фактами, що в обвинувачених сателітах грубо порушується людські права. Сателіти зі свого боку це голословно заперечують, відмовляючи Трибуналові й Об'єднаним Націям взагалі права заніматися цею справою. Але він вважає, що доказаний злочин є злочином без огляду на те, чи виновник до нього признається. Виступ британського представника закінчив триденне переслухання в цій справі і Трибунал вже сьогодні мав би видати свою опінію щодо самого факту, здержуючись від будь-яких рекомендацій.

ВІДБУЛОСЯ ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ НОВОГО УРЯДУ БРИТАНІЇ.

Лондон, 3 березня. — Вчора новий уряд Британії, в попередньому складі на всіх головних постах і тільки доповнений деякими новими міністеріяльними секретарями, відбув своє перше засідання після виборів. Предметом нарад була апробата престольної промови короля Юрія, якою він має в понеділок відкрити офіціяльно сесію нового парляменту. З поінформованих джерел заявляють, що з огляду на дуже малу перемогу у виборах, у висліді якої лейбуристи одержали тільки сім голосів більше в новому парляменті, уряд остаточно рішив основно провірити і в більшості припинити свою націоналізаційну програму. До головних нових призначень в уряді належить насамперед іменування попереднього міністра прохарчування, Джана Стречі, міністром війни. Про-консервативний „Івнінґ Стандарт" лорда Біверврука опублікував статтю, в якій доказує колишнє про-комуністичне наставлення нового міністра війни, що досі не було відкликане. Уряд і лейбуристська преса виступили в обороні нового міністра, доказуючи безпідставність закидів.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПРОВІРКИ БРИТАНСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАСУДУ ФУКСА.

Лондон, 3 березня. — Передвчорашній засуд д-ра Фукса за видачу Совєтам американських і британських атомових таємниць викликав в Британії своєрідну „шпигунську психозу" і рівночасно гостру критику властей безпеки, з домаганням їх провірити. Звертається увагу, що Фукс був відомим комуністом, а проте він міг протягом сімох років працювати в найбільш таємних і важливих для безпеки Британії атомових дослідах та зраджувати їх. Підкреслюється, що шпигунську діяльність Фукса відкрито тільки після того, як на нього звернуло увагу американське Еф Бі Ай.

ФРАНЦУЗЬКА РІШУЧІСТЬ ПРОТИ САБОТАЖІВ.

Париж, 3 березня. — Французький уряд рішений вжити всіх заходів для переведення в Національній Асамблеї закону проти саботажів національної безпеки. Закон мав би дати урядові окремі повновласті в поборюванні організованих комуністами масових саботажів французької національної оборони. Премієр Бідо заявив, що від ухвалення того законопроєкту він готов узалежнити дальшу долю свого уряду та в потребі буде вимагати заяви довіря. Законопроєкт опиниться перед Асамблеєю вже завтра. Проти нього ведуть широку акцію комуністи.

ІТАЛІЙСЬКІ СЕЛЯНИ ПРОДОВЖУЮТЬ ЗАХОПЛЮВАТИ ЗЕМЛЮ.

Рим, 3 березня. — В Італії, головно в південних провінціях, почалися знову масові захоплювання землі безземельними селянами та сільсько-господарськими робітниками. В місцевості Нікастро 500 збунтованих селянів захопили будинок місцевого управління та поставили посадникові ультимат, домагаючись затруднення всіх безробітних. Саме захоплювання землі відбувається „мирним способом", але побоюються теж насильств. Ще минулого року ухвалено в країні земельну реформу, якої досі не переведено в життя.

НІМЕЧЧИНА І СОВЄТИ ПРОДУКУЮТЬ НАЙБІЛЬШЕ СТАЛІ.

Женева, 3 березня. — Совєтська і німецька продукція сталі збільшилася в 1949 році на більше, як в усіх інших европейських країнах, разом взятих—виказує статистика Економічної Комісії ОН для Европи. Продукція сталі в поодиноких країнах заключається в таких цифрах: Совєти — 20,600,000 тонн; Німеччина — 9,702,000; Британія — 15,802,000; Франція — 9,122,000; Бельгія — 3,815,000; Ціла Европа, крім Совєтського Союзу, випродукувала в минулому році 51,139,000 тонн сталі; Злучені Держави Америки в тому самому часі випродукували 70,645,000 тонн.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОТИ ЗАЛЯКУВАННЯ

Дейвид Лілієнталь, бувший голова Комісії Атомової Енергії, промовляючи в Тавн Гол в Ню Йорку про світовий мир та загрозу, яку може принести людству атомова бомба, висловив думки, які заслуговують на загальне признання. Тому, що Лілієнталь перший заговорив був свого часу про небезпеки, які крие в собі атомова енергія, якщо вжиtвана для воєнних деструктивних цілей, його інтерпретація внесе цілком певно багато ясности в цю важливу проблему.

Сьогодні маємо вже багато різних заяв, які відносяться до водневої бомби та того нещастя, яке вона може спричинити не тільки Америці, але й цілому життю на землі. Недавно заговорив про це відомий вчений Алберт Айнштайн, а за ним пішли різні інші вчені. Минулої неділі взяли участь в дискусії на цю тему, влаштованій заходами Шикагоського Університету й передаваній по радіо чотири вчені, які заявили, що воднева бомба може знищити усе життя на землі.

Годі брати вченим за зле, коли вони, як дослідники і науковці, представляють страшні наслідки атомової енергії, коли домагаються її контролі. Але американці, люди миролюбні та зо здоровим розсудком, коли думають про атомову енергію, цілком певно не думають такими категоріями, як знищення якогось народу в світі, чи цілого людства. На таке вони ніколи не підуть. Зате вони дуже зажурені тим, що, наприклад, воднева бомба може опинитись згодом в таких руках, що її вживатимуть для своїх цілей, не звертаючи ніякої уваги, що буде з людською цивілізацією, чи людством взагалі. Тут мабуть джерело тої паніки, яка недавно повстала та ще збільшилась заявами вчених. Але який наслідок цеї паніки? Наслідок такий, що піднялась з усіх боків агітація, щоб за всяку ціну дійти до згоди з Кремлем.

Лілієнталь слушно підкреслює, що таке поступування і залякування „кінцем світу" не є ніякою розвязкою, а тільки допомогою „деструктивним комуністичним силам". Це є слова людини, яка уступаючи з уряду президента Комісії Атомової Енергії заявила, що готова поїхати до Москви, щоб переговорювати зо Сталіном у справі міжнародної контролі атомової енергії. Лілієнталь, що добре визнається на тому, яку нищівну силу має атомова бомба, клеймує „спекуляції" вчених та говорить про „інтелектуальний нонсенс", беручи під увагу те, що вчені наговорили народові по радіо про небезпеку, яка його жде. Він підкреслив, що рішальну вагу відграє не матерія, але „дух народу" у світовому змаганні між свободою і неволею. Теж заявився він проти цього, щоб „віру в розум народу" заступати „вірою у зброю", хочби вона була така сильна, як атомова бомба, чи ще сильніша.

Лілієнталь виразно підкреслив, що змальовуючи страхіття війни з атомовою бомбою, ми не залякуємо Росію, себто Сталіна та Політбюро. Навпаки, ми, як залякані, тільки додаємо їм відваги і надії, що вони таки запанують над світом. Нам, каже слушно Лілієнталь, треба бачити і розуміти небезпеку, але одночасно треба бути рішеним і готовим свого боронити, не зважаючи на жертви і небезпеки, бо страх — це не шлях до міжнародного миру.

Советська „золота валюта"

Рада Міністрів Советського Союзу рішила з днем 1-го березня ц. р. відступити від дотеперішнього долярового стандарту в оцінці своєї валюти, встановляючи для неї „більш стійку золоту базу". Вартість рубля піднесено на 4 за один доляр, в порівнянні з 5.30 за один доляр досі. Рівночасно проголошено знижку цін на всіх 234 продуктів і промислових виробів на внутрішньому ринку. Постанову Ради Міністрів попереджено ще такими офіціяльними „вияснениями": „Грошева реформа в СССР, переведена в грудні 1947 року, викорінила наслідки другої світової війни в грошевому обороті, привертаючи советському рублеві повну вартість. Скасування раціоналізаційної системи, переведене рівночасно з грошевою реформою, та основна редукція цін на товарі широкого вжитку, переведена три рази на протязі часу від 1947 до 1950 року, причинилася до ще більшого скріплення рубля, підносячи його закупочну силу та збільшуючи його вимінну вартість у відношенні до закордонних валют. В тому самому часі наступило та продовжується обезцінення валют в західних країнах, що призвело до девальвації европейських грошей. Відносно Злучених Держав Америки, безупинна підвишка цін на товарі широкого вжитку та продовжувана на тій підставі інфляція, яку кілька разів ствердили відповідальні представники Злучених Держав, рівно ж призвели до основного зменшення закупочної сили доляра. Внаслідок згаданих вгорі обставин, закупочна сила рубля стала більша, ніж його офіціяльна вимінна вартість. З огляду на це, уряд СССР уповноважений в конечності піднести офіціяльну вимінну вартість рубля та обраховувати її не на базі доляра, як це встановлено в липні 1937 р., але на більш стійкій, золотій базі, відповідно до золотої вартости рубля".

Вже з цього тільки „вияснення" можна легко пізнати причини, цілі та суть того нового советського, тим разом „золотого" блахману. Але справжні його „вияснення" дала аж советська пропагандива машина, що негайно після проголошення „указу" намолола стільки всяких брехнів і нісенітниць, що їх не скоро стравить навіть призвичаєний вже до того роду „пожив" шлунок спантеличеного советського громадянина.

Нова постанова советського уряду, як згадано вже, не має жадного іншого практичного значення, як виключно нової пропагандивної полови. Це потверджує навіть поведінка самого ж советського уряду, який на коротко перед цим указом заключив тридцятирічний договір з комуністичним Китаєм та вважав за відповідне перевести з ним всі свої торговельні умовини не на базі „зростаючого на вартості" советського рубля, але „обезвартісньованого" американського доляра. Золота база для советської валюти могла б мати якусь вартість ще тоді, якщоб вона справді була крита і гарантована тим дорогим металем. Але в советському указі нічого не сказано, що тепер за рублі можна б купити золото у вільному продажу.

Це раз. Але пригляньмося як виглядає „закупочна сила" рубля та що на практиці означає „знижка цін" для советського громадянина. Згідно з офіціяльною статистикою „закупочна сила" советського рубля вже по піднесенні його вартости до 4 за один доляр, виглядає в Советському Союзі, в перечисленні на доляри, так: фунт хліба — 23 центи; фунт масла $4.48; фунт волового м'яса $3.07; фунт картопель — 9 центів; середньої якости чоловічий костюм — $277.25; чоловіче пальто — $251.50; жіночий костюм — $128.50; пара чоловічих черевиків — $85; пара шкіряних жіночих черевиків — $55.25. І т. д. В додатку, якість цих чоловічих і жіночих костюмів та черевиків така, що їх американський робітник правдоподібно соромився б надягнути. Це називається „закупочна сила" рубля і советська пропаганда від кількох днів захлистується, переконуючи своїх рабів про „лїпше і веселїше" життя під серпом і молотом, протиставляючи йому „капіталістичне пекло" в Америці та інших західних країнах. Повторюється цілком та сама історія, як колись забрала „советська власть" селянинові 10 корів і опісля дала йому одну та казала себе прославляти під небеса за таке „добродійство".

Вправді, в останній постанові про „золоту валюту" можна б добачувати теж деяку „практичну вартість". Советська торгівля зі Заходом корчиться з кожним місяцем більше. Натомість Совети встановили собі цілий ряд „договорів" з поневоленими ними сателітами. Тепер, очевидно, прийде „переоцінка" та достосування до „збільшеної вартости" рубля і тим самим ще більший грабунок.

Припадок хотів, що рівночасно з проголошенням советського „указу" про „золоту базу" рубля, в американській пресі проголошено теж деякі загальники зі зізнань одного високого достойника советського Госплану, якому недавно пощастило втекти на Захід. Його зізнання, потверджені документами, дають незбитий доказ, що практично ціла система советського господарства базується не на „золоті", але на поверх 20 мільйонів каторжників, що їх МВД „звербувало" нічними арештами для советської індустрії.

Закордонно - пропагандивне значення переоцінки советської валюти теж наявне. Москва задумує тепер „політиці доляра" протиставити „політику рубля" та створити авторитет свого власного „Волстріту". Це, очевидно, для іншого „плебсу". Бо як йдеться про неї саму, то вона, як це доказує недавній договір з китайським сателітом, волить таки американський доляр.

До внутрішньої „закупочної сили" советського рубля ще варто додати останні повідомлення закордонних кореспондентів зі Советського Союзу. Як тільки проголошено „знижку цін", советський пролетаріят масово кинувся до магазинів, щоб бодай дещо купити, дарма, що ті ціни і по „знижці" ще „як за рідну маму". Але тоді виявилося, що за „збільшену закупочну силу" нема що купити: магазини майже порожні.

Оцінюючи закордонні пресові коментарі на цей черговий советський пропагандивний трюк, треба ствердити, що він не тільки вже не був новістю, але навпаки, на Заході дивуються, чому Совети його вже раніше не видвигнули.

Василь Мудрий.

Перепис населення в Америці

Вже 1 квітня 1950 р. почнеться в Злучених Державах Америки перепис усього населення, але не тільки самого населення, а й усього його добра, себто рухомого та нерухомого майна, його домашніх звірят і т. д. Такі переписи відбуваються що десять років. У Европі, зокрема на західно-українських землях, такий перепис був знаний під назвою конскрипції. Цього ж 1950 року будуть відбуватися переписи населення і в численних державах не тільки Америки, але й інших континентів, а в тому й Европи.

Перепис населення має величезне значення для кожної держави. Висліди перепису часто мають великанський вплив на господарську політику держави, але не тільки на неї! Вони стають подекуди вирішними і для напрямків закордонної політики. Перепис населення стає все показчиком популяції, себто природного збільшування чи поменшування числа населення, а далі показчиком загального добробуту, чи господарського занепаду даної країни, її самовистачальности чи невистачальности. А все те справи, які є важними і вирішальними не тільки для даної держави та її внутрішньої і закордонної політики, але й для самого її населення. Це останнє мусить теж із підсумків перепису робити відповідні висновки для своєї життєвої стопи, для семейного життя, для своїх громадських організацій, для своєї вільної торговлі, промислових підприємств і на кінець для регуляції чи реформи цілого свого способу життя.

Не менше значення має перепис населення для недержавних народів, зокрема ж для таких, що живуть у діяспорі, себто розсипані по різних країнах та державах земного глобу. Ще більше значення мають переписи населення для національних груп, що живуть суцільно по різних державах, відірвані від свого материка. По першій світовій війні ввійшло було до міжнародного законодавства цілком нове правне поняття національних меншин. Статут Ліги Націй передбачував опіку національним меншинам в поодиноких державах. У договорах між поодинокими державами теж були застереження і обопільні зобовязання шанувати права національних меншин як під національно-релігійним так і під національно-культурним та господарським оглядом. Ці зобовязання були введені навіть до конкрипцій деяких держав. Одначе практично вони давали тим національним меншинам мало. Згадаймо ось хочби українські меншини в Польщі, Румунії та Чехословаччині. Всюди треба було за право до повного національного життя вести важку і завзяту боротьбу. Найнезавиднішe було становище українців, як національної меншини, в Румунії.

Напрямні державної політики до їхніх національних меншин чи не найкраще унагляднювались в переписах населення дотичних держав. Коли говорити про українців, то всі названі держави без виімку намагалися доказати при допомозі перепису, що українського населення якнайменше. А далі вони намагались доказати ще й те, що терени, заселені споконвіку українцями, не є у-

(Докінчення на стор. 3-тій)

С. Гординський.

„Слово о Полку" очима росіянина

Сьогодні дуже цікаво поглянути на те, який погляд мали діячі минулого на деякі визначні твори літератури і наскільки ті погляди були влучні і справедливі. Тут особливий інтерес представляє найвизначніший російський критик Віссаріон Белінський. Великий критичний ум, він свої націоналістичні погляди — такі притаманні для Росії в добі після-наполеонівських воєн — умів поєднувати з елементами демократизму. Проте, найцікавіша його стихійна, органічна російськість, і власне з цього пункту він так гостро зненавидів Шевченка, в якому вбачав чи причував загрозу для того свого націоналізму. Відомо, що відповів Шевченко на його ради-поради. Власне, з цього погляду тієї органічної російськости Белінського, особливий інтерес представляє його оцінка „Слова о Полку Ігореві". Він, просто, не знайшов у тому творі нічого російського і сказав це відверто.

В 1841 р. в „Отечественных Записках" появилася стаття В. Белінського з приводу зібраних І. Сахаровим „Сказаній русскаго народа". Тут Белінський дав характеристику народної поезії взагалі і зокрема широкий розділ присвятив „Слову о Полку". Та, заки перейти до розгляду цього твору, Белінський спинився над словянською народною поезією, зокрема українською, чи там „малороссійською", як він її називає. Його погляди так характеристичні, що їх варто пригадати й сьогодні:

„Що ж торкається малоросіян, то смішно й думати, щоб з їх, зрештою прекрасної, народної поезії могло тепер щонебудь розвинутися: з неї не тільки нічого не може розвинутися, але й сама вона затрималася ще з часів Петра Великого; рушити її можна тільки тоді, коли краща, благороднійша частина малороссійського населення покине французький кадриль і знову візьметься танцювати тропака і гопака, фрак і сурдут перемінить на жупан і свитку, виголить голову, запустить оселедця, — словом, із стану цивілізації, образованости і людськости (надбанням яких Малороссія зобовязана зєднанню з Россією) знову повернеться до колишнього варварства і неуцтва. Літературною мовою малороссіян повинна бути мова їх образованого суспільства — мова російська. Якщо в Малороссії й може появитися великий поет, то не інакше, як під умовою, що він був російським поетом, сином Россії, що гарячо приймав би до серця її интереси, страждав би її стражданнями, радувався її радощами. Племя може мати тільки народні пісні, але не може мати поетів, тим більше великих поетів. Великі поети являються тільки у великих

(Докінчення на стор. 3).

29)

Вдаючи, що телефонує з готелю, він обіцює прибути на Вербову ч. 7, де він саме тоді був, а сам, довідавшись від Романа, що течка з винаходом лежить ціла в його робітні, іде туди, щоб її захопити і — зникнути! Плян був знаменитий, зовсім логічний і можливий до виконання. В час, коли Марта з Романом гнали автом на Вербову і звільняли Ганку й мене, Мещеров подався до Романового дому. Матвієва впустила його без труднощів. Тепер уявім собі, як він входить до Романової робітні і шукає течки. Бере її і вже хоче вийти, коли відчинивши двері на крик Матвієвої, бачить на коридорі полум'я. Фосфор із скрині розлився по підлозі і палить на нього вогнем. Він не може ні перейти, ні перескочити вогню, вертається і шукає іншого виходу, але виходу немає, крім закратованих вікон. Тут ми його в останнє й бачили, кілька секунд перед тим, як стався вибух в лябораторії і вигорів увесь будинок...

— Питання — сказав Жученко, потираючи долонею чоло, — звідки взявся в мене фосфор? Дуже добре пам'ятаю, що я замовив у „Метані" різні нешкідливі концентрати, потрібні мені для праці. І чому, навіть як би це був фосфор, він так, ні з цього ні з того, загорівся?

Левко задумався. В тім стукнув себе по чолі і побіг до телефону. Знайшов у списі нумер „Метану" і подзвонив. За хвилину вернувся.

— Вони ніякої скриньки вчора не висилали, — сказав він, сідаючи назад у фотель. — Отже, вислав її хтось, кому залежало на тому, щоб знищити твою робітню. Не виключене, що в скрині був і годинниковий механізм, який викликав запалення фосфору в короткому часі після достави скрині.

— Рація! Можливо! — почулося у відповідь кілька голосів.

— Припустім, що це зробили, наприклад, німецькі агенти! Вони ж так побивалися за всім! А що, коли вони, побоюючись, що винахід попаде в руки Селецького, постановили скінчити з усім відразу, тримаючись погляду: „ні тобі ні мені"! Робити це все з бомбою вважали вони, можливо, надто галасливою і небезпечною справою, тож вигадали замаскуватися звичайною пожежою, такою імовірною в кожній лябораторії.

Левко скінчив говорити і всі, під враженням сказаного, сиділи деякий час мовчки. Вкінці став інженер Жученко.

— Мою роботу і мою робітню — почав він говорити — знищено. Мої противники, хто б вони не були, таки досягли свого. Проте, — тут Жученко встав і його голос став рішучий і завзятий, — це ще не кінець! І вогонь і вороги не все змогли знищити! Я ще є! Те, що знищено, я маю в голові — треба мені тільки відбудувати лябораторію — і я пічну свою працю наново! Я вірю — до своїх вислідів дійду ще раз, зреконструую свій винахід — це тільки проблема часу і грошей. Працю готовий почати хочби й зараз!

Впевненість, з якою говорив Жученко, передалася й усім іншим. Всі заплескали в долоні, крім Левка.

— Ну, ти не мусиш починати всього вже завтра, пожди трохи! Чи не думаєш, що тепер є інші, не менше важливі справи? — і тут Левко поглянув значуче на Ганку.

— Правда, — скрикнув Жученко, зриваючись і цілуючи при всіх Ганку, — правда — запрошую вас усіх на весілля!

Всі підступили серед веселих вигуків і побажань, стискаючи руки молодятам.

Але де одні сміються і тішаться, мусить хтось і плакати. Цим разом була це Марта, яка підняла хусточку до очей і залилася сердечними слізми. Бідолашна, вона й цим разом не мала щастя!

* * *

До від'їзду поїзду Львів-Берлін було всього три мінути. Вікно першої кляси спустилося і виглянула кінська голова пана Шульце, нетерпляче розглядаючись по пероні.

— Де це дівся наш Ікс, — спитав він углиб купе, — мав уже давно бути.

— Немає страху, прийде, — озвався голос Курце. — Він же за цю справу отримає окрему нагороду, а реляції пштою хіба висилати не будемо...

Справді, почулися швидкі кроки і надбіг задиханий Бахес. З течки витягнув велику коперту і подав її Шульце.

— Тут є всі сьогоднішні львівські газети із звідомленням про вчорашній вибух у лябораторії. Назагал — усе в порядку — і пожежу, і смерть Селецького всі вважають нещасливим випадком...

Шульце пошкробав себе пальцем по носі:

— Думаєте, що він був справді вуйком інженерової нареченої?

— Це для мене самого загадка. Дивне, що я бачив його раз, як ішов до дому, де мешкав Борисов. Щось у тім було!..

Шульце махнув рукою:

— В землі вже стільки небіщиків, що один не шкодить! А втім, наша скринька своє зробила. Щоправда, вертаємося з пустими руками, але інші теж нічого не мають. Тільки, ви, будь ласка, пильнуйте далі того інженера, якщо б почав знову щось майструвати.

Бахес кивнув головою. Почувся тріск замикань дверей. Шульце хотів ще щось сказати, але надбіг кондуктор, і він дискретно замовк з розкритими устами. Поїзд рушив, і Бахес, стояв, вдивляючись в золотоустого пана Шульце, що зникав у задимленій віддалі двірця, так і не промовивши своїх, вагонтих золотом, слів.

(Кінець).

Звідомлення П.А.У. Конференції

Бюро Секретаріяту Пан-Американської Української Конференції подає:

1. На Филипинах далі находиться ще 92 українців (32 мужчин, 40 жінок і 20 дітей), які були сюди перевезені з Китаю старанням ПАУК. До Австралії виїхало досі з цеї групи 30 осіб. Секретаріят робить постійні старання, щоби цю українську групу перевести на постійне поселення у якійсь частині світу, що була б для них більш відповідна. Всіх втікачів в таборі є около 3,400. Українець є головою цілого табору. Втікачі мали право на побут на Филипинах тільки до кінця жовтня м.р. Табір відвідав президент республіки Елпідіо Квіріно. Його привітав голова табору старо-українським звичаєм хлібом та сілю. Президент в промові до таборян між іншим заявив: „Так довго, поки не будете нарушувати законів цеї держави, можете в ній вільно лишатися". Табір відвідав теж американський сенатор Новленд з Калифорнії. Він висловив особливе признання командантові табору за порядок та організацію в таборі. Місцева преса принесла обширний звіт про ці відвідини, включно світлин президента з головою табору.

2. В Італії існує товариство „Середземноморський Центр", до яко як члени входять видатні представники італійського політичного і громадського життя. Українці є теж в нім заступлені. Головою Центру є відомий приятель українців д-р Е. Інсабато. Центр стоїть на плятформі розподілу московської імперії на національні держави та сприяє українським визвольним змаганням. Центр зачисляє Україну до родини середземноморських держав. В цім напрямі інформує громадянство у виданій ним брошурі під назвою: „Центро Медітеранео". Секретаріят є з Центром в постійному звязку. Крім Центру діють ще на терені Італії: Філія Інтернаціоналу Свободи, Т-во Вільних Журналістів із Центральної та Східньої Европи і щойно твориться Міжнародний Антикомуністичний Фронт.

3. В справі висилки Українського Бюлетина до Европи переведено свого роду систематизацію. Звернено окрему увагу на студентські чужонаціональні середовища та на симпатиків українського визвольного руху. Секретаріят обслуговує досі 42 високошкільні студентські осередки в Европі Бюлетином та іншою літературою про Україну.

4. В 1949 р. вислано бюром Секретаріяту 524 пакунків книг, брошур та різної літератури про українську справу на ріжні адреси до всіх частин світу. Одержані листи подяки свідчать про інтерес, яким тішаться книги про українську справу. Між іншим, один професор університету в Австрії пише так: „Ці книги зроблять дуже корисну службу при моїх викладах про Історію України, яка в Европі є досі загально замало знана. Я радий, що буду могти своїм слухачам (між якими є і декілька українців) подавати правдиву історію України і є певний, що ці мої виклади принесуть для української справи позитивні результати".

5. До Нової Зеландії приїхало досі 96 українців. Вони не є поселені громадно. Дуже відчувають брак українського священика. Просять вислати їм хоч раз в рік священика для відправи Служби Божої. Секретаріят спонукує їх до заложення власної організації.

6. До поважних осягів Української Центральної Репрезентації в Аргентині — член ПАУК — належить видавання бюлетина „Інформатіво Украніо" в еспанській мові, накладом 1,500 прим. На внутрішньому секторі наладнано співпрацю між товариствами „Просвіта" і „Відродження". Для координування відносин між Українською Греко-Катол. Церквою і Українською Автокеф. Православною Церквою покликано до життя Комісію віроісповідань.

7. В Аделейд, Австралія, в городськім домі, відбулася Мистецька Виставка нової імміграції з Европи, на якій українці здобули перше місце. Із цеї нагоди видала українська група брошуру 12 сторін під назвою „Україна та Обеднані Держави" і летючку з мапою України з написом: „Що Ви знаєте про Україну та її нарід?". Оба видання були роздавані кожному відвідувачеві виставки. Місцева преса, як „Ді Адвертайзер та Ді Нюз" принесла обширні звідомлення з фотографіями українців. Із Сідні нас повідомляють, що вдалося їм зловити українську програму Голос Америки. В Австралії утворилися досі три скупчення українців: Сідні, Мелбурн, Аделейд. Секретаріят є зі всіми ними в тісному контакті. Ці осередки переводять реґістрацію всіх українців в Австралії. Число українців в Австралії відгадується на 12-15 тисяч, число всіх новоприбувших — на 60-65 тисяч. Українські робітники належать до найкращих і є часті випадки, що роботодавці шукають спеціяльно за українцями.

8. В Бен Метір, Туніс, Африка, є українська група, яка начисляє около 300 душ. Група працює при будові тунелів, доріг, мостів, тощо. Роботою проводять українські інженери. Околиця є малярична. 25% з цілої групи вже кількома наворотами хорували на малярію. Державного соціяльного обезпечення нема. Група заложила власний Соціяльний Фонд, до якого вплачує кожний робітник по 3% із заробітку. Таку саму суму платить і роботодавець. Місячний прибуток Фонду виносить 200 тисяч фр. франків. Група подала меморандум до ІРО, Женева, в справі її дальшого переселення. Нема священика.

„Слово о Полку" очима росіянина

(Докінчення зі стор. 2).

націй, а що це за нація без великого і самобутнього політичного значення?"

Всупереч тому, що хтось з українців може вважати ті рядки Бєлінського образою, треба признати, що він усе ж таки має рацію в одному: великі поети зявляються у великих націй. Шевченко доказав, не тільки те, а ще щось більше: що великий поет може творити націю. Коли противники України твердять, що „Шевченко створив Україну", то вони мають рацію і тут усе в порядку.

Але повертаймо до „Слова о Полку".

Переходячи до обговорення „Слова", Бєлінський зараз таки підкреслює його архаїчний характер, якого не мають билини, які є вже зовсім у дусі християнського світогляду. Це твори — явно пізніші. Твір цей — пише Бєлінський — „носить відбиток поетичного і людського духа Південної Русі, яка ще не зазнала ярма татарщини, твір чужий грубості і дикості Північної Русі... Він відзначається благородністю тону і мови: в нім бояріні не пють зелена-віна, не бються взаємно; немає вуличних висловів, нема дивовижних образів, нема признак тих грубо - міщанських обичаїв, якими переповнений збірник пісень Курші Данілова".

Далі Бєлінський дуже палко обороняє автентичність „Слова" і на це, каже, сама поема дає найкращу відповідь. Він переповідає зміст поеми і робить дуже сумнівне твердження, що воно „просте і наївне оповідання" та „без ніякої глибокої ідеї". Він заперечує також, що „Слово" є поемою героїчною, бо „героїзм Русі складався з зухвалости й охоти поборотися, без всяких інших претенсій"... І взагалі вся поема, на гадку Б., — „дитячий лепет, повний поезії, але вбогий значінням; лепет, весь чар якого в несхопних мелодичних звуках, а не в змислі тих звуків"... — Такі твердження, як і фантастичні толкування деяких місць „Слова", або ж незрозуміння зовсім ясних алегорій, зумовлені ще недостатнім у ті часи вивченням твору і ті погляди притаманні не одному тільки Бєлінському.

„Ми — пише далі Б. — вище сказали, що „Слово о Полку" різко відзивається півд.-руським походженням. Є в його мові щось-то таке мяке, що нагадує нинішнє малороссійське наріччя, особливо обильність гортанних звуків і закінчень на букву „ь" в словах теперішнього часу третьої особи множини. Та більш за все говорить за південно-руське походження „Слова" висловлений у ньому побут народу. Є щось-то тепле, благородне і людське у взаєминах дієвих осіб тієї поеми: Ігор жде **милого** брата Всеволода, і промова Всеволода до Ігоря дише лагідною і ніжною родинною любовю без вишуканости і солодкавости... В докорах старого Святослава синовцям вчувається не гнів ображеної влади, а нарікання ображеної батьківської любови, і докір його лагідний і ніжний; обвинувачуючи дітей в зухвальстві, яке стало причиною Ігоревого полону, він одночасно наче-то й гордиться їх зухвалістю... Та особливо поражають у поемі благородні взаємини між чоловіком і жінкою. Жінка зявляється тут не тільки подругою і господинею, але й любкою. Плач Ярославни дише глибоким чуттям, висловляється в образах як простодушних, так і грацінних, благородних і поетичних... І за то мужчина вміє цінити таку жінку: тільки жадоба бою і слави казала Буй-турові Всеволодові забути на хвилину „своєї милої любки, красної Глібовни, звичаї і обичаї"... Все те, повторяємо, відгукується Південною Русю, де ще й тепер так багато людського і благородного в родиннім побуті, де взаємини статей основані на любові, і жінка має всі права свого полу: все те протилежне Північній Русі, де родинні відносини грубі, жінка — рід домашньої худобини, а любов — при шлюбі річ зовсім побічна; зрівняйте побут малороссійських селян з побутом селян російських, міщан, купців і частинно й інших верств, і ви переконаєтеся наскільки справедливий наш висновок про півд. руське походження „Слова о Полку"; а наш розгляд російських народних казок перетворить то переконання в очевидність. Та крім цього всього, не тільки в барві поезії і манері викладу, а й у дусі богатирського зухвальства, не можна не відмітити щосьто спільне між „Словом о Полку" і козацькими малороссійськими піснями".

Далі Бєлінський доказує „поражуючу подібність патосу старої поеми" з пізнішими козацькими думами — подібність в образах природи і поетичних порівняннях. „Там і тут грають однакову ролю ворони, орли, кречети, сороки! Там і тут бій уподібнений то до весілля, то до кривавої гульні!" Цей погляд Бєлінського підтверджував, висловлену кілька років перед ним, гадку М. Максимовича про те, що думи — це дальший етап тієї самої поезії, що в її початках стояло „Слово о Полку". Цей погляд Максимовича був пізніше основно підтверджений і удокументований працями П. Житецького і Ф. Колесси, і тут цікаво відзначити, що прихильником того погляду був і корифей російської критики. Признання Бєлінського цікаве особливо тепер, і то не без деякої пікантности: українські підсоветські автори змушені писати про „Слово о Полку" якраз противне — що це твір літератури російської. Хто знає тамошні умови, не дивується ні в чому. Зате дивуватися є деінде: хто змусив наганом проф. Дмитра Чижевського у виданій ним у Німеччині книжці про староруську літературу назвати ту літературу, а з нею і „Слово о Полку" — російськими?

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОСТОН, МАСС.

Свято Української Державности в Бостоні.

У неділю 29 січня українська громада в Бостоні урочистою Академією вшанувала Свято Української Державности — 22 Січня, день незалежности й соборности України.

По Службі Божій о. Е. Королишин відправив панахиду по поляглих, що життя своє віддали за волю і державність України, а пополудні зібралося громадянство на Академію.

У вступному слові п. Дaвискиба М., відкриваючи Академію, зазначив, що це вперше українська громада в Бостоні вшановує це Свято. 22. Січня маємо святкувати як найбільшу нашу історичну подію. Популярність України у світі щораз більше зростає як сили на Сході Европи, що стала до відвертого зудару проти большевизму. Ось маленький, але характерний приклад: американська торговельна фірма „Мейфлавер Крімері Ко." в рекламовому календарі на 1950 р. під датою 22 січня подала „Проголошення незалежности України 1918 р.". А ми тим більше маємо шанувати й плекати свої історичні і визвольні традиції, виховувати на них нашу молодь.

На відзначення першого бою за відроджену незалежну українську державу під Крутами і на вшанування поляглих у тому бою героїв п. Г. Гриценко прочитав відчит про Крути.

З рефератом про Відродження Української Держави виступив ред. Маляр П. Докладно з'ясувавши історичний перебіг подій Української Національно-Визвольної Революції, доповідач зосередив увагу на тому, що визначальними пунктами тієї революції були: період, що найшов своє завершення в проголошенні IV. Універсалу Української Центральної Ради, період відновлення Директорією УНР — Української Народньої Республіки і проголошення соборности українських земель в одній неподільній державі — Українській Народній Республиці. В цих історичного значення актах найповніше виявилася воля і сила всього українського народу в ту революційну визвольну добу.

То було змагання нашого народу не тільки до звільнення землі своєї батьківщини від окупанта. То був революційний процес в повному історичному його значенні — процес знесення всього укладу духових і соціяльних відносин, насаджених окупантом і які себе пережили історично взагалі. А понад трьохрічна війна на чотири фронти, проти багатьох окупантів наймогутніше підтвердила той вияв волі і сили народу. І якісь спроби знеславити ті історичні події, знецінити їх і підмінити випадковими явищами, що своїм значенням і всім резонансом вміщаються в одній театральній залі, де вони (ті випадкові явища) зродилися — є просто недоречними. Якого більшого підтвердження вияву волі народу треба ще бажати як кількохрічна війна того народу за здобутки визвольної революції!?

Доповідач кінчив закликом підтримувати єдиний наш державний і політичний центр — Українську Національну Раду, та допомагати їй у праці морально і матеріяльно.

Концертову частину Академії виповнили деклямації та спів хору.

На закінчення промовляв о. Е. Королишин, закликаючи шанувати національні традиції, плекати в себе національну згуртованість і активність до громадських справ. На його заклик присутні склали грошеву збірку, що разом винесла $35.85.

У грошовій збірці взяли участь такі особи:

По $2: о. Королишин, Попович П.; Васко П. $1.50; по $1: Мороз П., Маляр П., Бринса П., Федоренко В., Кузів Д., Харкут Т., Матеік І., Костецький Г., Вонс Т., Масний І., Клюка С., Гриценко Г., Носаль В., Гримак І., Гуцуляк Т., Матукас Т., Смерш Р., Мишаловська О., Школяр М., Личманенко, Федоренко Н., Помилуйко К., Пазій П., Давискиба М., Томаш, Паланчирин В., Одомирон І., Милован В. Решта дрібними.

П. М.

ВИЛЕМЕНТИК, КОНН.

Свято Злуки.

В неділю, 12 лютого українська громада при парафії св. ап. Петра й Павла в Вилементик, Конн. святкувала день Державности і Злуки всіх українських земель в одну Самостійну Соборну Державу. Змістовний реферат виголосив парох о. Ол. Биковець, а присутній на залі п. А. Маланчук в своїй промові пов'язав минулу боротьбу за державність із сучасними завданнями.

Святочна програма складалась з патріотичних пісень у виконанні хору і деклямації, яку майстерно виголосила п-ні О. Биковець. Свято закінчено національним гимном.

На заклик п. А. Маланчука зібрано на УКК $31.

Жертвували по $3: В. Гірчиця, Л. Цюпрак, С. Пелехач; по $2: О. Биковець, К. Гірчиця, П. Майнич; по $1: о. Ол. Биковець, М. Техлівець, М. Лулик, Я. Матвієнко, М. Майнич, М. Федун, Д. Добуш, Д. Галиш, В. Демешко, М. Ганчар, П. Ганчар, Г. Кориць, А. Маланчук, О. Бандас; решта дрібними.

Громадянин.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 7.

Відділ:	Жертва:
Щербан Григорій, передпл.	$ 3.00
Інж. Теофіль Томоруг	2.00
Іван Данилів, передпл.	2.00
Іван Паніковський	2.00
А. Бакалець, передпл.	1.00
Микола Барчишин, передпл.	1.00
Іван Олійник	1.00
Василь Предко	1.00
О. Гамота	1.00
49 Петро Стецюк	2.00
49 Яків Мiсiорка	2.00
49 Стефан Вовк	2.00
49 Петро Турчин	2.00
49 Михайло Мазур	2.00
98 John Cikot	1.00
102 Стефан Стойко	2.00
123 Юрій Ковпак	2.00
149 Ольга Сморддик	2.00
158 Франко Зпір	2.00
218 Штинь Микола	1.00
240 Петро Танчак	1.00
259 Василь Гула	2.00
266 Анатоль Долотаренко	1.00
292 Кіндрат Михальчук	1.00
292 Антін Ониськів	1.00
346 Михайло Юрків	3.00
361 Ілія Кошляйчук	5.00
361 Іван Кіцара	3.00
361 Стенлей Прончак	3.00
361 Андрій Яворський	3.00
361 Анастазія Януш	2.00
361 Еміліян Підгайний	2.00
361 Василь Фурик	2.00
361 Іван Марусевич	2.00
361 Микола Юшкевич	2.00
361 Михайло Турський	1.00

Помилково подано: 202 Апольонія Ґалан, а має бути: 239 Апольонія Ґалан.

Перепис населення в Америці

(Докінчення зі стор. 2-гої).

країнськими, але мішаними під національним оглядом. Тому в часі перепису записували численних, невироблених і темних українців за поляків, усіх римо-католиків у Польщі теж подавали за поляків, а в Румунії всіх православних українців писали румунами. Крім того вживали ще й інших засобів, щоби поменшити число українців. Так зв. конскрипційні комісарі в Польщі вписували одних „русинами", інших „руснаками", деяких навіть „старорусинами", ще інших „лебаками". Під адміністративним тиском численних вписували до переписних листів просто поляками греко-католицької, чи православної віри. Таким чином у названих державах, де більше-менше послуговувались однаковими засобами при переписах, числа українців на основі підсумків офіціяльного перепису населення ніколи не можна було устійнити. А це мало свої далекосяглі політичні наслідки. На територіях України, що була під царською російською владою, при переписі всіх українців писали переважно як „русских" або в найкращому випадку як „малоросів". Це мало теж свої глибокі політичні причини, але не про те тут мова.

У даному випадку пишу про перепис населення в Америці. Тут, у найбільше свободолюбній та демократичній країні світу, ми теж не маємо докладних даних про скількість українського населення. На це зложились різні, прерізні причини, але найважнішою була хіба та, що переважаюча частина українських переселенців була мало свідома під національним оглядом, а тому до своєї національної назви не прикладала ніякого значення. Вона думала старими льокально-провінціональними категоріями місця свого народження. Крім того вона мала замало таких між собою, які в тому напрямі її належно освідомлювали б. Тому то в давніх американських переписах було так мало українців, а так багато „русинів", „руснаків", „рутенців", „малоросів" і т. п.

Українська національна рація вимагає тепер від усіх українських релігійних і громадянських організацій, від усіх церковних єрархів і від усіх свідомих та впливових українських громадян підготовити серед американських українців цьогорічний перепис населення як слід. Треба зужити багато праці в тому напрямі, щоби всі уродженці українських територій подавали за місце свого походження Україну. Не Австрію, не Польщу, не Мадярщину, не Румунію і не Росію, але Україну, бо і Закарпаття (Карпатська Земля) і Галичина і Буковина і Волинь і Полісся належать тепер до України. Якщо солідарними зусиллями доведемо до того, що з підсумків американського перепису вийде, що в Злучених Державах Америки є не 80, але бодай 800 тисяч або і більше українців, тоді не тільки будемо себе морально краще почувати, але й нас будуть в Америці більше шанувати та більше з нами рахуватися. А для української національної справи це матиме велике значення.

Від перепису населення ділить нас уже тільки місяць. Це троха мало часу, але доволі, щоби гідно направити недотягнення з українського боку в попередніх переписах. В Америці найшлося тепер багато тисяч нових українських поселенців, між якими переважають високо свідомі та національно вироблені громадські діячі і громадяни. Їх освідомлююча роля для цього перепису може бути дуже велика, а при тому відповідальна. Вони живуть серед старих українських поселенців й американських громадян. Нехай же вони їх освідомлять про вагу цього перепису населення для українців і для української національної справи. Я переконаний, що всі українські американські організації своє завдання і свою місію в цій справі виконають належно і гідно. Треба, щоби цієї справи допильнувати та гідно із своєї місії вивязались і нові американсько-українські поселенці.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

Наші бизнесмени

Іван Штогрин — український приклад американського життя

Деякі зі старших джерзісітських громадян ще досі пам'ятають неділю 5-го січня 1908-го року. Це ж бо був незвичайний день в цій громаді, як її вперше відвідав присланий попереднього року з Галичини перший український греко - католицький епископ, Сотер Ортинський. Владику зустрічати дуже врочисто, і не тільки парафіяни місцевої церкви св. Петра і Павла, але теж доокoличних місцевостей. Назустріч епископові вийшла на залізничу станцію велика і врочиста процесія, з коругвами і і прапорами та з широкими лентами на грудях представників. А на чолі цеі процесії йшла гордість місцевої громади і заздрість інших, новостворена духова оркестра, з прекрасними, п о л искуючими новістю інструментами. Задуднiла земля і потяг, вкотившись на станцію, зупинився. Як тільки владика показався в дверях, все затихло, бо диригент підніс руку. Дав знак і оркестра на повний голос труб заграла найкраще вивчену мелодію зі свого репертуару, іменно... „Що ж я буду, бідний, діяв".

Владика опісля поблажливо усміхався, стверджуючи, що справді навряд чи можна б вибрати більш відповідну мелодію на привітання кожного, що тільки опинився на цій землі. А між членами оркестри, які так символічно привітали епископа Ортинського, був тоді теж 17-літний Іван Штогрин, який попереднього року приїхав сюди зі села Глибівки, Богородчанського повіту в *Західній Україні.* Теж його приїзд, як і всіх тих, які приїжджали перед ним і після нього аж до сьогоднішнього масового переселення наших скитальців з Европи, стояв під знаком того великого запиту: що ж я буду, бідний, діяв?

Вже в заголовку ми назвали Івана Штогрина українським прикладом американського життя. Він бо ним є під кожним оглядом. Він цілим своїм еством і всім своїм життям належить до невмірущої категорії „селф-мейд" мужів Америки, які цю країну створили, її розбудували та своїм трудом і своєю енергією сьогодні пишуть сторінки її історії.

Іван Штогрин, як уже згадано, народився в селі Глибівка в 1891 році. Його батьки були ні бідними ні багатими селянами, але працею, поведінкою та розумом здобули собі велику увагу всіх співгромадян, виявлену вже хоч би тим, що кількома наворотами вибирали батька Штогрина війтом.

Іван Штогрин належав до тих нечисленних людей в громаді, що були грамотні. І йому, з доручення батька-війта, доводилося нераз допомагати місцевим громадянам в полагоджуванні зв'язаних з виїздом до Америки формальностей. Це теж в нього самого розвинуло зацікавлення тою далекою і невідомою країною, якою лякали тоді всіх тих, що вибирались шукати там кращої долі. З цікавости зродилось бажання пізнати цю країну самому і в 1907 році батько, наостанці, погодився на виїзд тоді 16-літного Івана до Америки.

Іван Штогрин в своїй робітні.

Дня 18-го вересня того ж року Іван Штогрин причалив до порту в Гобокин, по нюджерзському боці Гудсону, маючи в кишеі всього майна точно 9 долярів і 80 центів, з чого 90 центів таки зараз треба було видати на *„могорич" для краянів, що прийняли* його на „борт". Ціла його душа та всі його думки грали йому тоді одну велику мелодію: „Що ж я буду, бідний, діяв", яку він опісля з оркестрою грав теж на привіт епископові Ортинському. Тільки погляд на величню статую Свободи в гирлі Гудсону давав надію, що все ж таки щось можна буде вдіяти.

Перші роки Івана Штогрина на американській землі були повні непевности, поневірять та важкої праці, що їх зазнає й до сьогодні кожний, хто приїжджає. З тою тільки різницею, що тоді ще не було комітетів ані так багато організацій, ні українських ні американських, і не було навіть на кого нарікати. Зразу важка праця в цукроварні, де приймали тільки людей з „медвежою силою", і опісля довгі роки праці в мидлярні Колгейт в Джерзі Ситі. Так аж до 1923 року. Працюючи по фабриках, Іван Штогрин на те був і молодий, щоб інтересуватись всіми новостями та досягненнями в методах виробництва, зокрема в техніці. Його зацікавлення з черги промостило йому дорогу до інженерного департаменту і наостанці піддало думку спробувати щастя самому. Іван Штогрин його спробував. В 1923 році, маючи тільки 800 долярів готівки, але натомість багато завзяття і власним трудом здобутого знання, він взявся будувати в Нюарку невеличку пральню. Всю роботу, включно з монтажем електричного мотору, виконав сам. Один Бог і він сам тільки знають скільки труду, скільки журби, скільки недіспаних ночей і неспожитив „лончів" коштувало його заки він добився того, що з його — як кажуть — комина почало куритися. Сьогодні „Перфект Лондрі" Івана Штогрина в Нюарку має всі відділи модерного прання білля, чищення і направи одягів та дезинфекції і складу футер. По Нюарку і околиці їздить сьогодні 18 вантажних автомобілів з фотографією дитини в пеленках та написом „Перемо все, крім дітей!" (We Wash Everything but the Baby). Це й є „Перфект Лондрі" Івана Штогрина, що затруднює около 100 робітників. А недалеко від Плейнфілд, Н. Дж., є ще одна прекрасна фарма, в яку власник великої пральні вложив всю українську *любов до землі.*

Це одна сторінка медалі. Сторінка безупинного труду, але й його великих досягнень. Друга сторінка, не менш інтересна, це громадська свідомість. Навряд чи було в Нюарку і околицях багато громадських імпрез, що їх Іван Штогрин не бачив би та в них не взяв би участи. А вже цілком певно не було таких збірок і кампаній, в яких ім'я Івана Штогрина не було б записане між н а й щ е д рішими жертводавцями. Якщо він сам був перешкоджений і не міг прийти на імпрезу, то під час збірки про нього ніколи не забував його кум, Роман Слободян з Елизабет, що дбає про честь кума не менше як про свою власну і менше двадцятп'ятки не поважився б в імені кума задеклярувати. Очевидно, траплялися і п'ятдесятки. Ясно, що опісля кум кума в прикре положення не поставить і „позаочна декляраціЯ" ще ніколи не залишилась без покриття. А як виринула проблема переселення скитальців, Іван Штогрин був між першими, що підписали афідевіти і „ашуранси", виставляючи їх десятками і не питаюич для кого.

Ще багато всіляких інших характерних рисок можна б додати до цього портрету наших американсько-українських днів. А він не один. Про інших колись іншим разом.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕСИ В СПРАВІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

(Докінчення зі сторони 1-ної)

Йорку, о. Лев Адамчук з Кемден, Н. Дж.

„Ми зібралися тут, щоб помогти самим собі; це є необхідна праця груп американських меншин серед англо-саксонської більшости. Чужомовна преса має велетенську відповідальність за працю й поведінку різних національних груп в Америці і за майбутню зміну американського іміграційного закону, який є дуже гострий супроти тих груп. Невідкличнo треба співпраці усіх таких організацій, щоб довести діло до бажаного успіху" оце було гасло для майбутньої праці чужомовної преси, зясоване ядерно о. д-ром В. Келлі, директором Суспільної Акції з Бруклина.

Звіти, дискусія й запити.

Шість дієцезальних представників, як з Шікаго, Дітройту, Ню Йорку, Вирджінії, Норт Киролайни й ін. виказували, в чім полягають труднощі в приміщенні й утриманні діпістів при праці на фармах, при чім представники з Н. Каролайни (о. Вилйемс) и Вирджінії ширше згадували про додатну ролю українських переселенців. Деякі вказували на труднощі в наставленні інтелектуалів, які приїздять до Америки.

У цьому місці д-р Цегельський у 15-мінутовій промові вияснив виїмкове положення української духовної й світської інтелігенції, включаючи і українських епископів. Усіх їх хоче винищити Москва, щоб у такий спосіб знищити українську церкву й українську науку та культуру. З цих причин велика кількість українських інтелектуалів приїздить до Америки. Тут вона зустрічається з непоборими труднощами при ф у з и ч н і й праці, які впливають на неї пригноблюючо.

Д-р Демидчук поставив запит, як глядить організація на творення окремих осель зі скитальців, щоб прийти в допомогу в їхнім змаганню до господарської н е з а лежности На це дістав вдіповідь, що такі оселі не є побажані, бо вони нагадували б табори. Краще розвязувати такі справи поселюванням р о д и н а м и з власної спонуки.

На запит д-ра Демидчука, чи напр. в Ню Йорку та Брукліні дієцезальні директори могли б помогти в приміщуванні нових іміґрантів у мешканнях, прийшла відповідь, що в атомовій добі нема мови про концентрування іміґрантів у великих середовищах, коли під теперішню пору йде акція за переселювання людей з великих міст.

У дальшій дискусії всі працівники переселенчої а к ц і ї прохали редакторів впливати на своїх земляків, роб вони якнайдовше о с т а в а лися на фармах чи при інших варстатах праці, бо зміни праці знеохочують і спонзорів і робітників.

Окремо звернули уваги знавці фармерського діла на переборення труднощів у південних стейтах при праці коло тютюну й бавовни, де є спеціяльні відносини, які в початках не легко зрозуміти. На всякий випадок поодиноких недомагань не треба розголошувати в пресі, а краще з такими листами звертатися до своїх краєвих („національних") організацій, і поміщувати пізніше жалі разом з вияснеянм.

Наради тривали 6 годин з малою перервою на перекуску і покінчилися п р и з н анням предсідника для організаторів і учасників конференції. і

ШПИГУНСЬКА ЛИХОРАДКА В ЧЕХОСЛАВАЧЧИНІ

Прага, 3 березня. З останніх заяв комуністичних вождів Чехословаччини виходить, що всі ділянки політичного, суспільного, господарського і культурного життя тої країни до самого споду просякнуті західними шпигунами і „тітоістами". Стверджується, що навіть такий правовірний комуніст, яким мусів бути редактор комуністичного о р г а н у „Руде Право", недавно видав державні таємниці одному зі західних агентів. В західних колах роблять висновок, що тим „західним агентом" міг бути американець Ноел Філд, що минулого травня пропав в Чехословаччині безслідно.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую стриєчну сестру ТЕОФІЛЮ, уроджену ВОЛЧУК, що виїхала до Америки з Маріямполя перед першою війною. Хто знає про неї, або вона сама, прошу зголоситися на адресу:
IWAN WOLCZUK
170 Delancey St., New York 2, N. Y.

ДЯКІВ ВАСИЛЬ, син Миколи, званий „Ковалишин", родж. 1887 в Гологорах (передмістя Підзамче), повіт Золочів, Галичина, зараз скиталець: I.R.O. Lager, Reinhardt Kaserne Bl. c/50 in Neu Ulm, Germany, просить кревних і знайомих, що перебувають в ЗДА і в Канаді, допомогти йому з дружиною виїхати з Німеччини.

ТАРЗАН, ч. 2292. Побоювання за Ніту.

Тарзан вкінці дістав у руки ніж і не отягався з завданням смертельного удару маніякові.

Коли в повітрю рознісся оклик перемоги, Бронсон несподівано піднявся й запитався: „Де є Ніта?".

Коли вони продиралися через приземні корчі, Тарзан попав на слід Ґора.

„Швидко! Коли Ґор є там, нам не вільно тратити ні хвилини часу!" — закликав господар нетрів.